

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Desmond Morris

Zoomenirea

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Desmond Morris Zoomenirea

Traducere din limba engleză
de Valentin Dumitrașcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MORRIS, DESMOND

Zoomenirea / Desmond Morris ;

trad.: Valentin Dumitrașcu. - București : Art, 2010

ISBN 978-973-124-401-3

I. Dumitrașcu, Valentin (trad.)

572

Desmond Morris

The Human Zoo

© Desmond Morris, 1969

First published in Great Britain by Jonathan Cape, 1969

© Grupul Editorial ART, 2010, pentru prezenta ediție

Mulțumiri

Ca și *Maimuța goală*, care a precedat-o, această carte se adresează unui public larg, motiv pentru care nu au fost citate în text autoritățile în domeniu. Totuși, la alcătuirea acestui volum s-a făcut referire la numeroase cărți și articole originale, de aceea n-ar fi corect să nu recunoaștem contribuția lor valoroasă. În paginile 363–366 am introdus o anexă în care sunt asociate subiectele dezbătute în fiecare capitol și principalele autorități științifice implicate. Această anexă poate fi utilizată pentru a găsi referințele detaliate din bibliografia selectivă.

De asemenea, aș dori să-mi exprim îndatorarea și recunoștința față de colegii și prietenii care m-au ajutat prin discuții, corespondență și în multe alte feluri. Contribuțiile lor sunt diferite. În unele cazuri, m-au ajutat în mod direct în legătură cu un aspect anume al acestei cărți, însă, în alte situații, mi-au modificat percepția în mod indirect, timp de mai mulți ani, influențându-mi gândirea în general și ajutându-mă să-mi clarific imaginea de ansamblu. Tratând un subiect atât de amplu cum este *grădina zoologică umană*, îmi este imposibil să-i enumăr pe toți, însă

Respectiv printre ei se află, în particular, următorii: dr. Anthony

Ambrose, dl. Robert Ardrey, dl. David Attenborough,
 dl. Kenneth Bays, prof. Misha Black, dr. David Blest,
 dr. N.G. Blurton-Jones, dl. James Bomford, dr. John
 Bowlby, dl. Richard Carrington, sir Hugh Casson,
 dr. Michael Chance, dr. Richard Coss, dr. Christopher
 Evans, prof. Robin Fox, prof. J.H. Fremlin, dl. Oliver
 Graham-Jones, dr. Fae Hall, prof. Harry Harlow,
 dna. Mary Haynes, prof. Heini Hediger, prof. Robert
 Hinde, dr. Jan van Hooff, dr. Francis Huxley,
 sir Julian Huxley, prof. Jancy Ironside, dra. Devra
 Kleiman, dr. Adriaan Kortlandt, baroneasa Jane van
 Lawick-Goodall, dr. Paul Leyhausen, dna. Caroline
 Loizos, prof. Konrad Lorenz, dr. Malcolm Lyall-Wat-
 son, dr. Gilbert Manley, dr. Isaac Marks, dl. Tom
 Maschler, dr. L. Harrison Matthews, Lady Medway,
 dna. Ramona Morris, dr. Martin Moynihan, dr. John
 Napier, dna. Caroline Nicolson, dl. Philip Oakes,
 dr. Kenneth Oakley, dl. Victor Pasmore, sir Roland
 Penrose, sir Herbert Read, dr. Frances Reynolds,
 dr. Vernon Reynolds, dna. Claire Russell, dr. W.M.S. Rus-
 sell, prof. Arthur Smailes, dl. Peter Shephard,
 dr. John Sparks, dr. Anthony Storr, dl. Frank Taylor,
 dr. Lionel Tiger, prof. Niko Tinbergen, dr. Nevil
 Tronchin-James, dl. Ronald Webster, dr. Wolfgang
 Wickler, dra. Pat Williams, dr. G.M. Woddis și
 prof. John Yudkin.

Mă grăbesc să adaug că includerea unui nume în această listă nu implică faptul că acea persoană este neapărat de acord cu ideile mele, așa cum sunt exprimate în această carte.

Introducere

Atunci când presiunile vieții moderne devin apăsătoare, orașeanul copleșit se referă adesea la lumea lui agitată ca la o junglă de beton. Aceasta este o descriere colorată a vieții unei comunități urbane aglomerate, însă este total inexactă, după cum poate să confirme oricine a studiat o junglă adevărată.

În condiții normale, în habitatul lor natural, animalele sălbatice nu se automutilează, nu se masturbează, nu-și atacă puii, nu fac ulcer gastric, nu devin fetișiste, nu suferă de obezitate, nu formează perechi homosexuale și nu comit crime. În rândul oamenilor din orașe, fără îndoială, toate acestea se întâmplă. Oare acest lucru scoate în evidență o diferență fundamentală între specia umană și alte animale? La prima vedere așa se pare, însă această percepție este înșelătoare. Și alte animale reacționează astfel în unele circumstanțe, și anume atunci când se află în captivitate. Animalul închis într-o cușcă, la grădina

Respectiv, zoologică, prezintă toate aceste anormalități pe care le cunoaștem așa de bine de la semenii noștri umani. În concluzie, orașul nu este nici pe departe o junglă de beton, ci este o grădină zoologică umană.

Nu trebuie să comparăm locuitorul orașului cu un animal sălbatic, ci cu un animal captiv. Animalul uman modern nu mai trăiește în condițiile naturale ale speciei lui. Capturat, însă nu de vreun colecționar, ci de propria sa inteligență sclipitoare, s-a aruncat singur într-o uriașă menagerie agitată, unde este într-un pericol continuu de a ceda tensiunii.

Însă, în pofida presiunilor, avantajele sunt enorme. Grădina zoologică, precum un părinte uriaș, are grijă de locatarii ei: le oferă mâncare, apă, adăpost, igienă și asistență medicală; problemele fundamentale ale supraviețuirii sunt reduse la minimum. Rămâne, astfel, mult timp liber. Cum este folosit acest timp într-o grădină zoologică neumană variază, bineînțeles, în funcție de specie. Unele animale se relaxează liniștite și dormitează la soare; pentru altele, din contră, inactivitatea prelungită este din ce în ce mai greu de suportat. Dacă ești un locuitor al grădinii zoologice umane, inevitabil faci parte din a doua categorie. Deoarece ai un creier în esență explorator și inovator, nu vei fi capabil să te relaxezi

prea mult timp. Vei fi împins spre activități din ce în ce mai elaborate. Vei investiga, vei organiza și vei crea, iar în final, vei deveni din ce în ce mai captiv. Fiecare pas spre complexitate te îndepărtează mai mult de starea tribală naturală, stare în care strămoșii tăi au trăit timp de un milion de ani.

Povestea omului modern este povestea luptei pentru a face față consecințelor acestei dificile înaintări. Imaginea este confuză și înșelătoare și pentru că noi avem un dublu rol, fiind, în același timp, spectatori și participanți. Poate că imaginea s-ar mai limpezi dacă am vedea lucrurile din punctul de vedere al zoologului, ceea ce voi încerca să fac în paginile următoare. În majoritatea cazurilor am ales intenționat exemple familiare pentru cititorii occidentali. Aceasta nu înseamnă însă că vreau să-mi leg concluziile numai de culturile occidentale. Din contră, toate indiciile arată că principiile fundamentale se aplică în aceeași măsură orășenilor de pretutindeni.

Dacă vi se pare că spun „Întoarceți-vă, vă îndreptați spre dezastru“, vă asigur că nu este așa. De-a lungul progresului nostru social de nestăvilit, s-au dezlănțuit glorios în noi puternicele porniri spre inventivitate și explorare. Acestea reprezintă o parte fundamentală a moștenirii

Respectăm noastre biologice. Nu au nimic artificial sau nefiresc. Reprezintă punctul nostru forte, dar și cea mai mare slăbiciune. Ce încerc să scot în evidență este prețul din ce în ce mai mare pe care trebuie să-l plătim pentru a ne satisface aceste porniri, ca și ingeniozitatea cu care reușim să plătim acest preț, oricât de mare ar fi. Mizele cresc permanent, jocul devine mai riscant, pierderile tot mai mari, ritmul se iuțește. Însă în ciuda riscurilor, este cel mai incitant joc pe care omenirea l-a cunoscut vreodată. Este absurd să vrem ca cineva să sufle din fluier și să oprească jocul. Cu toate acestea, se poate juca în mai multe feluri și, dacă am putea înțelege mai bine adevărata natură a jucătorilor, l-am putea face mai recompensant, fără a deveni în același timp mai periculos și, în final, dezastruos pentru întreaga specie.